

УДК: 378.22(4):378:22-027.542]-044.247:378-022.332
DOI: 10.14739/2409-2932.2017.2.103777

I. М. Алексєєва

Європейські рамки кваліфікацій – опорна конструкція інтеграції національних систем освіти

Запорізький державний медичний університет, Україна

Рада Європи та ЮНЕСКО ухвалили Конвенцію про визнання кваліфікацій із вищої освіти в європейському регіоні (1997) [1]. Цим документом Європа задекларувала спільний проект з інтеграції національних систем вищої освіти континенту. Розробка нормативного механізму його реалізації потребувала чимало часу та низки практичних кроків із боку країн-учасниць ЄС.

Мета роботи – науково-аналітичне дослідження офіційних документів, що визначають механізм реалізації Конвенції, узагальнення її принципових положень та опорних точок, а також стану відповідності національної системи кваліфікацій вищої освіти щодо європейських базових положень.

Матеріали та методи. Дослідження базувалося на аналізі банку нормативно-правових актів Верховної Ради України «Законодавство України» та міжнародних і національних актів із питань систематизації кваліфікацій. Об'єкт дослідження – принципові положення та опорні елементи європейських рамок кваліфікацій, стан і рівень відповідності національної системи кваліфікацій вищої освіти щодо європейських рамок кваліфікацій.

Методи дослідження – бібліографічний, лінгвістичний, контекстний, змістовно-правовий і порівняльно-правовий.

Результати. Рада Європи та ЮНЕСКО ухвалили Конвенцію про визнання кваліфікацій із вищої освіти в європейському регіоні (Лісабон, 1997). Мета зазначеного проекту – вдосконалення організації освіти та професійної підготовки, полегшення громадянам держав-членів Болонського процесу доступу до освітніх ресурсів об'єднаної Європи, забезпечення можливості безперервного навчання, взаємного визнання національних кваліфікацій, а також мобільності студентів, викладачів, фахівців у межах європейського освітнього простору та ринку праці.

Висновки. Під час дослідження доведено, що європейські рамки кваліфікацій у галузі освіти – це міжнародний інструмент інтеграції національних систем освіти, і Національна рамка кваліфікацій України загалом відповідає всім основним положенням та опорним точкам Європейської рамки кваліфікацій для навчання протягом життя. Для повної відповідності необхідно передбачити у НРК України співвідношення національних рівнів кваліфікацій із відповідними рівнями ЄРК БН та РК Європейського простору вищої освіти.

Ключові слова: освіта, фармація, безперервна фармацевтична освіта.

Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. – 2017. – Т. 10, № 2(24). – С. 201–206

Европейские рамки квалификации – опорная конструкция интеграции национальных систем образования

И. Н. Алексеева

Совет Европы и ЮНЕСКО приняли Конвенцию о признании квалификаций высшего образования в европейском регионе (1997) [1]. Этим документом Европа задекларировала совместный проект по интеграции национальных систем высшего образования континента. Разработка нормативного механизма его реализации потребовала значительного времени и ряда практических шагов со стороны стран-участниц ЕС.

Цель работы – научно-аналитическое исследование официальных документов, определяющих механизм реализации Конвенции, обобщение его принципиальных положений и опорных точек, а также состояния соответствия национальной системы квалификаций высшего образования европейским базовым положениям.

Материалы и методы. Исследование базировалось на анализе банка нормативно-правовых актов Верховной Рады Украины «Законодательство Украины» и международных и национальных актов по вопросам систематизации квалификаций. Объект исследования – принципиальные положения и опорные элементы европейских рамок квалификаций, состояние и уровень соответствия национальной системы квалификаций высшего образования европейским рамкам квалификаций.

Методы исследования – библиографический, лингвистический, контекстный, содержательно-правовой и сравнительно-правовой.

Результаты. Совет Европы и ЮНЕСКО приняли Конвенцию о признании квалификаций высшего образования в европейском регионе (Лиссабон, 1997). Цель указанного проекта – усовершенствование организации образования и профессиональной подготовки, облегчение гражданам государств-членов Болонского процесса доступа к образовательным ресурсам объединенной Европы, обеспечение возможности непрерывного обучения, взаимного признания национальных квалификаций, а также мобильности студентов, преподавателей, специалистов в пределах европейского образовательного пространства и рынка труда.

Выводы. В ходе исследования доказано, что европейские рамки квалификаций в области образования – это международный инструмент интеграции национальных систем образования, и Национальная рамка квалификаций Украины в целом соответствует принципиальным положениям и опорным точкам Европейской рамки квалификаций для непрерывного обучения. Для полного соответствия необходимо предусмотреть в НРК Украины соотношение национальных уровней квалификаций с соответствующими уровнями ЕРК НО и РК европейского пространства высшего образования.

Ключевые слова: образование, фармация, непрерывное фармацевтическое образование.

Актуальные вопросы фармацевтической и медицинской науки и практики. – 2017. – Т. 10, № 2(24). – С. 201–206

European qualifications framework as support structure of national education systems integration

I. M. Alyekseyeva

The Council of Europe and UNESCO adopted the Convention on the Recognition of Qualifications for Higher Education in the European Region (1997) [1]. By this document, Europe has declared a joint project for the integration of the national higher education systems of the continent. The development of a normative mechanism for its implementation required considerable time and a number of practical steps on the part of the EU member states.

The **purpose** of the work is a scientific and analytical study of official documents that determine the mechanism for implementing the Convention, the generalization of its principals and reference points, as well as the state of conformity of the national system of qualifications of higher education with the European basic provisions.

Materials and methods. The study was based on the analysis of the bank of normative legal acts of the Verkhovna Rada of Ukraine "Legislation of Ukraine" and international and national acts on the systematization of qualifications. The subject of the study are the principal provisions and supporting elements of the European Framework of Qualifications, the state and level of compliance of the national system of qualifications of higher education with the European qualifications frameworks.

Methods of research are bibliographic, linguistic, contextual, substantive and comparative legal one.

Results. The Council of Europe and UNESCO adopted the Convention on the Recognition of Qualifications for Higher Education in the European Region (Lisbon, 1997). The goal of this project is to improve the organization of education and training, to facilitate the access of citizens of the Bologna Member States to the educational resources of the united Europe, to provide the possibility of continuing education, mutual recognition of national qualifications, as well as mobility of students, teachers, specialists within the European educational space and Labor market.

Conclusions. The study proved that the European Framework of Educational Qualifications is an international instrument for integrating national education systems and the National Qualifications Framework of Ukraine, in general, corresponds to the principled position and reference points of the European Qualifications Framework for lifelong learning. For full compliance, it is necessary to envisage the ratio of national qualification levels to the corresponding levels of the EQF LL and FQ EHEA in the National Qualifications Framework of Ukraine.

Key words: education, pharmacy, continuous pharmaceutical education.

Current issues in pharmacy and medicine: science and practice 2017; 10 (2), 201–206

«Усвідомлюючи той факт, що право на освіту є одним із прав людини і що вища освіта, яка відіграє визначну роль у здобуванні і поглибленні знань, є виключно багатим культурним і науковим надбанням як окремих осіб, так і суспільства, [...] бажаючи дати можливість усім мешканцям регіону повною мірою користуватися цим багатим розмаїттям шляхом полегшення громадянам кожної з держав та студентам закладів освіти кожної зі Сторін доступу до освітніх ресурсів інших Сторін, зокрема шляхом сприяння їхнім зусиллям, спрямованим на продовження своєї освіти чи на закінчення певного періоду навчання в вищих закладах освіти на території інших Сторін», – йдеться в «Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні», котру ухвалили Рада Європи та ЮНЕСКО в 1997 році [1].

Цим міжнародним документом цивілізована Європа задекларувала спільний проєкт з інтеграції національних систем вищої освіти континенту. Розробка нормативного механізму його втілення потребувала чимало часу та низки практичних кроків із боку країн-учасниць ЄС.

Мета роботи

Науково-аналітичне дослідження офіційних документів, що визначають механізм реалізації Конвенції, узагальнення її принципових положень та опорних точок, а також стан відповідності національної системи кваліфікацій із вищої освіти щодо європейських базових положень.

Матеріали і методи дослідження

Дослідження базувалось на аналізі банку нормативно-правових актів Верховної Ради України «Законодавство

України» та міжнародних і національних актів із питань систематизації кваліфікацій.

Об'єкт дослідження – принципіві положення та опорні елементи європейських рамок кваліфікацій; стан і рівень відповідності національної системи кваліфікацій із вищої освіти європейським рамкам кваліфікацій.

Методи дослідження – бібліографічний, лінгвістичний, контекстний, змістовно-правовий і порівняльно-правовий.

Результати та їх обговорення

Роботи над спільною Рамкою кваліфікацій започатковано на Берлінській конференції міністрів вищої освіти ЄС (2003). У схваленому комюніке державам-членам ЄС запропоновано розробити:

порівняні та сумісні кваліфікації для своїх систем вищої освіти, котрі б описували кваліфікації з погляду робочого навантаження, рівня, результатів навчання, компетенції та напрямку;

загальну Рамку кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, яка б передбачала два основні цикли вищої освіти з різними орієнтаціями та профілем, що задовольнило б різноманітність індивідуальних та академічних потреб і ринку праці, а також поліпшило систему розпізнавання ступенів і періодів навчання. При цьому перший цикл повинен давати доступ до програм другого циклу, а другий цикл – до докторантури;

Одночасно міністри зробили низку практично значущих посилань:

відзначили важливу роль Європейської системи переведення кредитів (European Credit Transfer System –

ECTS) у сприянні мобільності студентів і міжнародних навчальних планів;

закликали установи та роботодавців повною мірою використовувати додаток до диплома з тим, щоб скористатися перевагами поліпшеної прозорості та гнучкості ступенів системи вищої освіти, для сприяння зайнятості та полегшення академічного визнання для подальшого навчання;

закликали вищі навчальні заклади та всі зацікавлені сторони до підвищення можливості для безперервного навчання на рівні вищої освіти, включаючи визнання до навчання;

заявили про необхідність підтримки мережі докторантур, котрі повинні стимулювати розвиток передового досвіду та стати однією з відмінних рис Європейського простору вищої освіти;

звернули увагу, що згідно з принципом інституціональної автономії відповідальність за забезпечення якості в системі вищої освіти лежить на кожному окремому закладі освіти, це є передумовою для реальної підзвітності академічної системи в рамках національної системи забезпечення якості освіти [2].

На Бергенській конференції міністрів освіти держав-учасниць Болонського процесу (2005) підписано комюніке про ухвалення Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти – РК ЄПВО (The Framework for Qualifications of the European Higher Education Area – FQ ENEA) як загальної конструкції, що визначає механізм взаємодії між національними рамками кваліфікацій. РК ЄПВО складається:

– із трьох циклів, зокрема можливості проміжних кваліфікацій у рамках національних контекстів на основі короткого циклу у структурі чи пов'язаного з першим циклом;

– родових кваліфікаційних дескрипторів для кожного циклу на основі результатів навчання та компетенцій як узагальнених орієнтирів;

– кредитних діапазонів у першому, другому циклах.

Визначені нею головні цілі європейської вищої освіти артикульовані так:

– підготовка до ринку праці;

– підготовка до життя активного члена демократичного суспільства;

– особистісний розвиток;

– розвиток і підтримка бази передових знань.

Характеризуючи значення ЄР КПВО, наголос зроблено на тому, що повинна:

– допомогти Болонському процесу в установленні реальної прозорості між європейськими системами вищої освіти через розвиток загальної основи для розуміння систем і кваліфікацій, які вони містять;

– поліпшити визнання іноземних кваліфікацій та оцінити їхню відповідність точніше, внаслідок чого також підвищити мобільність громадян;

– слугувати орієнтиром для розробки національних рамок кваліфікацій;

– створити контекст для ефективного забезпечення якості вищої освіти.

Засадничі принципи РК ЄПВО:

– РК ЄПВО є фундаментальною основою Європейського простору вищої освіти;

– одночасно має рекомендаційний, а не розпорядчий характер;

– її призначення – надавати допомогу в ідентифікації точок артикуляції між національними рамками кваліфікацій;

– є формою систематизації цілей і завдань вищої освіти;

– є інструментом обліку різних форм навчання, які можуть призвести до отримання аналогічних кваліфікацій;

– є умовою, що спрощує можливість отримання освіти в різних формах, у різному віці, часто чергуючи навчання з працею;

– сприяє точності аналізу, презентації та розумінню суті, природи та функції «кваліфікації» за умов глобалізації;

– підвищує цінність знань, які аналізуються та підтверджуються через узгоджені показники;

– веде до подальшої соціальної консолідації, через визнання кваліфікації незалежно від форми навчання, у якій вона була отримана;

– орієнтує на те, що програма навчання повинна бути не просто колекцією академічних дисциплін, а програмою узгодження цілей, які призводять до отримання кваліфікації;

– забезпечує адекватне описування розмірів як особистісного розвитку, так і соціального значення вищої освіти в доповнення до аспектів зайнятості;

– орієнтує освіту значною мірою на нерегульовану частину ринку праці;

– передбачає відповідальність за якість кваліфікації на національному рівні, котра повинна бути забезпечена окремими вищими навчальними закладами [3].

Результати, перспективи та значення РК ЄПВО відбито в Лондонському комюніке (2007) :

– РК ЄПВО є важливим інструментом у досягненні порівнянності та прозорості в контексті Європейського простору вищої освіти, полегшення руху студентів всередині нього, а також між системами вищої освіти;

– повинна допомогти ВНЗ у розробці модулів і програм навчання на підставі результатів навчання та кредитів, а також полегшити визнання кваліфікацій і всіх форм освіти, що здобуті раніше;

– сприяти більшій мобільності студентів і викладачів, розширенню можливостей працевлаштування.

Стосовно дальших перспектив міністри запропонували:

– сконцентрувати зусилля на усуненні бар'єрів на шляху доступу та прогресії між циклами освіти;

– впроваджувати ECTS на підставі результатів навчання та навчального навантаження студентів;

– удосконалювати визнання попереднього навчання та запроваджувати безперервне навчання;

– зближувати ЄПВО з Європейським дослідним простором (ERA), для чого ВНЗ належить умонтовувати докторські програми у свою інституціональну стратегію та політику, а також передбачати відповідні шляхи розвитку кар'єри та можливостей для докторантів і дослідників-початківців;

– поліпшувати можливості працевлаштування випускників.

Стосовно вищої освіти відзначено: повинна відігравати активну роль у сприянні соціальній згуртованості та зменшенні нерівності, підвищенні рівня знань, навичок і компетентності в суспільстві. Зважаючи на це, суспільна політика має спрямовуватись на максимальне використання потенціалу окремих осіб із погляду на їхній особистий розвиток і внесок у стійке та демократичне суспільство, що засноване на знаннях.

На перспективу запропоновано запровадження трьох рівнів системи вищої освіти, забезпечення якості й визнання рівнів і періодів навчання на загальному європейському просторі.

Услід за введенням трирівневої системи, робочій групі поставлено завдання детально розглянути питання поліпшення працевлаштування випускників після кожного із таких рівнів. Це повинно стати обов'язком кожної зацікавленої держави-учасниці. Для цього урядам і ВНЗ необхідно більше спілкуватись із роботодавцями та іншими зацікавленими сторонами для обґрунтування своїх реформ [4].

Наступним етапом стала Рекомендація Європейського парламенту та Ради (2008) щодо ухвалення Європейської рамки кваліфікацій для безперервного навчання – ЄРК БН (The European Qualifications Framework for lifelong learning – EQF LL). Передовсім у ній відзначено: запропонована Європейська рамка кваліфікацій для безперервного навчання сумісна з Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти та Дескрипторами циклів, що узгоджені міністрами вищої освіти ЄС у рамках Болонського процесу (Берген, 2005);

її мета полягає у створенні загальної опорної структури, що повинна служити пристроєм перекладу між різними системами кваліфікацій та їхніми рівнями як для загальної та вищої освіти, так і для професійної освіти та навчання;

це – еталон для порівняння кваліфікаційних рівнів різних систем кваліфікацій та забезпечення протягом усього життя рівних можливостей в суспільстві, заснованому на знаннях, а також дальшої інтеграції європейського ринку праці, враховуючи різноманітні національні системи освіти;

її реалізація повинна здійснюватися відповідно до національного законодавства та практики.

ЄРК БН передбачає 8 циклів, із них 6, 7 і 8 відповідають циклом вищої освіти, що передбачені РК ЄПВО. Кожен із цих циклів визначається набором дескрипторів, які описують результати навчання – компетентності, що відповідають кваліфікації на певному рівні в будь-якій системі кваліфікацій. Кожен дескриптор циклу передбачає типові очікування досягнень і здібностей, котрі пов'язані з кваліфікаціями, що означають кінець цього циклу.

Дескриптори циклів забезпечують сумісність між ЄРК БН і РК ЄПВО, маючи спільні опорні точки описування кваліфікацій. Як зразок запропоновані Дублінські дескриптори, що включають такі елементи: знання та розуміння, застосування знань і розуміння, винесення суджень, комунікаційні навички, навички навчання.

Державам-учасникам Болонського процесу рекомендовано:

– адаптувати свої національні системи кваліфікацій до європейських кваліфікацій на основі рівнів, установлених у Додатку 2, за необхідності, шляхом розробки національних рамок кваліфікацій відповідно до національного законодавства та практики;

– передбачити в нових кваліфікаційних сертифікатах, дипломах чітке посилання через національні системи кваліфікацій на відповідні рівні Європейської системи кваліфікацій;

– просувати й застосовувати принципи забезпечення якості освіти та професійної підготовки Європейської системи кваліфікацій (викладені в Додатку 3), в межах національних систем кваліфікацій;

– розвивати тісні зв'язки між Рамками європейських кваліфікацій та наявними або майбутніми європейськими системами перекладу та накопичення кредитів у системі вищої освіти та професійної освіти, навчання з метою поліпшення мобільності громадян і сприяння визнанню результатів навчання.

На завершення реалізації загальноєвропейської ідеї уніфікації кваліфікацій робоча група Болонського процесу запропонувала державам-учасникам розробити національні рамки кваліфікацій – НРК (National Qualifications Framework – NQF), котрі пов'язані з загальною Європейською рамкою кваліфікацій. Національна рамка кваліфікацій (вищої освіти) визначена як цілісний інтернаціонально зрозумілий опис на національному рівні або рівні системи освіти, за допомогою якого всі кваліфікації та інші навчальні досягнення можуть бути показані й послідовно пов'язані та порівняні між собою.

Національні рамки мають класифікувати кваліфікації за їхнім рівнем і визначити бачення щодо результатів навчання – компетентностей (знань, умінь і навичок, якими повинен володіти власник сертифіката чи диплома), рівня, напряму, навантаження, кредитів та якості освіти.

Національні рамки кваліфікацій необхідно артикулювати транспарентно до загальної Європейської рамки кваліфікацій, що повинно включати ретельну відповідність національних кваліфікацій (їхніх рівнів, результатів навчання та дескрипторів) щодо дескрипторів циклів, котрі визначені для загальної Європейської рамки.

Щодо кваліфікацій вищої освіти, то повинні безпосередньо ґрунтуватись на академічних стандартах, національних та інституціональних системах забезпечення якості освіти, а також суспільному розумінні місця та ролі визнаних національних кваліфікацій [5].

У 2015 році Європейський центр розвитку професійної освіти (European Centre for the development of vocational training – CEDEFOP) опублікував доповідь «Національна рамка кваліфікацій: розвиток подій в Європі». Перш за все, підкреслена основоположна ідея Національної рамки кваліфікацій, що адаптована до Європейської: має менше значення, як ви отримали знання, навички та компетенції, насправді важливо, що ви знаєте та що здатні робити завдяки цій концептуальній основі.

Зроблено наголос на тому, що розробка НРК повинна базуватись на двох ключових принципах:

– пріоритети результатів навчання (learning outcomes) із визначенням, що той, кого навчають, повинен знати, аби бути в змозі зрозуміти та виконати після завершення навчання;

– створення загальної європейської рамки освіти/навчання, що охоплює всі рівні й типи кваліфікацій.

Наведена статистика, що характеризує динаміку запровадження НРК: якщо станом на 2005 рік вони були створені в трьох європейських країнах (Ірландія, Франція, Велика Британія), то на 2015 рік – у 38 країнах, що співпрацюють у загальній ЄРК.

Більшість країн увели рамки восьми рівнів. Винятки спостерігаються у трьох випадках: Ісландія та Норвегія запровадили сім рівнів, а Словенія – 10. Переважлива схожість рамок серед більшості країн свідчить: їх міжнародна порівнянність вважається пріоритетним завданням.

Відзначається важливе значення НРК у підтриманні національних стратегій навчання протягом усього життя, зокрема шляхом відкриття доступу до кваліфікацій, що присвоєні у сфері неформального навчання (через сприяння у його перевірці), а також унаслідок зниження бар'єрів на шляху розвитку освіти, професійної підготовки та навчання.

Одночасно CEDEFOP звертає увагу, що НРК здебільшого задовольняють потреби освітньої сфери і менше – ринок праці [6].

Уряд України затвердив Національну рамку кваліфікацій у 2011 році як «системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів».

Як відзначено в урядовій постанові, НРК призначена для використання органами виконавчої влади, установами та організаціями, що реалізують державну політику у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудоових відносин, навчальними закладами, роботодавцями, іншими юридичними та фізичними особами як інструмент розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування та розвитку кваліфікацій.

Мета впровадження НРК:

– введення європейських стандартів і принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців;

– забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудоових відносин;

– сприяння національному та міжнародному визнанню кваліфікацій, що здобуті в Україні;

– налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг і ринку праці.

Елементами НРК України, її опорними точками є рівні освіти та дескриптори кваліфікацій: знання (емпіричні та теоретичні), уміння (когнітивні та практичні), комунікація, автономність і відповідальність.

НРК є загальною для сфери освіти, зайнятості, соціально-трудоової діяльності та передбачає 9 кваліфікаційних рівнів, із них 6, 7, 8 і 9 належать до вищої освіти.

Незважаючи на технічну подібність НРК України до ЄРК і задекларовану мету щодо “введення європейських

стандартів і принципів забезпечення якості освіти та сприяння національному та міжнародному визнанню кваліфікацій, що здобуті в Україні”, ані постанова уряду, якою вона затверджена, ані сама Рамка не містять безпосередніх посилань на ЄРК або інші документи Болонського процесу, водночас як НРК інших держав-учасниць Болонського процесу у своїх передмовах прямо вказують на їхню прив'язку до ЄРК БН та/або РК ЄПВО. Навіть більш того, в самих рамках наводиться співвідношення між національними рівнями кваліфікацій і рівнями кваліфікацій, котрі передбачені в Європейських рамках кваліфікацій [7].

З аналізу вбачається, що Європейський Союз започаткував об'єднання національних систем академічної/освітньої та професійної кваліфікації як пріоритетний напрям дальшого вдосконалення, поглиблення інтеграції держав-учасниць Болонського процесу. Мета проекту – вдосконалення організації освіти та професійної підготовки, полегшення громадянам своїх держав доступу до освітніх ресурсів об'єднаної Європи, забезпечення можливості безперервного навчання, взаємного визнання національних кваліфікацій і забезпечення мобільності студентів, викладачів і фахівців у межах європейського освітнього простору та ринку праці.

Загальною основою проекту є Болонський процес.

Роль і значення Європейських рамок кваліфікації полягають у тому, що вони:

– стали опорною конструкцією для країн-учасниць Болонського процесу під час розроблення нових національних рамок кваліфікацій;

– поліпшили та об'єднали системи кваліфікацій різних країн, підвищили зручності прочитання окремих кваліфікацій;

– надали можливість здійснення виміру та взаємозв'язку результатів навчання, а також установавання співвідношення документів про освіту відповідним кваліфікаційним рівням;

– забезпечили принципову вимірюваність і градацію кваліфікацій.

Висновки

1. Європейські рамки кваліфікацій у галузі освіти/навчання це:

по-перше, міжнародний інструмент інтеграції національних систем освіти;

по-друге, міжнародний соціальний інструмент усунення нерівності в питанні доступу до будь-якого рівня освіти, у будь-який час протягом життя, незалежно від форми попередньої освіти/навчання.

2. Національна рамка кваліфікацій України загалом відповідає принципам положенням та опорним точкам Європейської рамки кваліфікацій для безперервного навчання.

3. Для повної відповідності доцільно за прикладом інших держав-учасниць Болонського процесу передбачити у НРК України співвідношення національних рівнів

кваліфікацій із відповідними рівнями, що наявні в ЄРК БН і РК ЄПВО. Такий підхід забезпечить можливість чіткого посилання в нових національних кваліфікаційних

сертифікатах, дипломах на відповідні рівні європейської системи кваліфікацій, що зробить їх дійсно визнаними на європейському просторі освіти та ринку праці.

Список літератури

- [1] Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні від 11.04.1997 р. / Рада Європи, ООН // Збірка договорів Ради Європи. – К., 2000. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_308.
- [2] Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/mdc/berlin_communique1.pdf.
- [3] A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. Bologna Working Group on Qualifications Frameworks. Ministry of Science, Technology and Innovation. Copenhagen, February 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050218_QF_EHEA.pdf.
- [4] London Communiqué Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world 18 May 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/London_Communique18May2007.pdf.
- [5] Recommendation of the European parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning / Official Journal of the European Union, 2008/C 111/01. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecvet-team.eu/en/system/files/documents/2874/eqf-recommendation.pdf>.
- [6] National qualifications framework developments in Europe – Anniversary edition Luxembourg: Publications office of the European Union. Cedefop (2015). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cedefop.europa.eu/files/4137_en.pdf.
- [7] Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 р. №1341. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.

References

- [1] (2000) Konventsiiia pro vyznania kvalifikatsii z vyshchoi osvity v yevropeiskomu rehioni vid 11 kvitnia 1997 r. [Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European region]. *Zbirka dohovoriv Rady Yevropy*. Kyiv. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_308. [in Ukrainian].
- [2] (2003) Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. Retrieved from http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/mdc/berlin_communique1.pdf.
- [3] (2005) A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. Bologna Working Group on Qualifications Frameworks. Ministry of Science, Technology and Innovation. Copenhagen, February 2005. Retrieved from http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050218_QF_EHEA.pdf.
- [4] (2007) London Communiqué Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world 18 May 2007. Retrieved from http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/London_Communique18May2007.pdf.
- [5] (2008) Recommendation of the European parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning / Official Journal of the European Union, 2008/C 111/01. Retrieved from <http://www.ecvet-team.eu/en/system/files/documents/2874/eqf-recommendation.pdf>.
- [6] (2015) National qualifications framework developments in Europe – Anniversary edition Luxembourg: Publications office of the European Union. Cedefop (2015). Retrieved from http://www.cedefop.europa.eu/files/4137_en.pdf.
- [7] (2011) Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii» vid 23.11.2011 r. №1341 [Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the National Qualifications Framework» Resolution, description of November 23, 2011 №1341] Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>. [in Ukrainian].

Відомості про автора:

Алексєєва І. М., канд. фарм. наук, доцент каф. управління і економіки фармації, медичного та фармацевтичного правознавства, Запорізький державний медичний університет, Україна.

Сведения об авторе:

Алексєєва И. Н., канд. фарм. наук, доцент каф. управления и экономики фармации, медицинского и фармацевтического правоведения, Запорожский государственный медицинский университет, Украина.

Information about the author:

Alyeksyeyeva I. M., Ph.D., Associate Professor, the Department of Management and Pharmacy Economics, Medical and Pharmaceutical Commodity Research, Zaporizhzhia State Medical University, Ukraine.

E-mail: zapgur@ukr.net

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of Interest: author has no conflict of interest to declare.

Надійшло до редакції / Received: 28.03.2017

Після доопрацювання / Revised: 04.04.2017

Прийнято до друку / Accepted: 29.04.2017